

EUROOPAN SISÄINEN TURVALLISUUS MURROKSESSA

Radikalisaation uudet kasvot: miten kriisit ovat muuttaneet ekstremismiä, Tarja Mankkinen?

Globaalit kriisit ja digitaalinen aikakausi näkyvät myös ekstremismin muuttuneessa dynamiikassa. Sisäministeriön kehityspäällikkö Tarja Mankkinen avaa, miten koronapandemia, Ukrainan sota ja Gazan kriisi ovat vaikuttaneet radikalisoitumiseen ja mitä se tarkoittaa Euroopan turvallisuudelle.

2000-luvun alussa Madridin ja Lontoon pommi-iskut muuttivat käsitystä terrorismin luonteesta Euroopassa. ”Tajusimme, että terrorismi ei tule ulkopuolelta, vaan se kasvaa omissa yhteiskunnissamme”, kertoo sisäministeriön kehityspäällikkö **Tarja Mankkinen**.

”Tämä johti siihen, että terrorismia alettiin käsitellä aiempaa enemmän sisäisen turvallisuuden kysymyksenä ulkosuhteiden sijaan. Siitä lähti työ kohti väkivaltaisen radikalisoitumisen ehkäisyn kehittämistä.”

Mankkinen on pitkän linjan turvallisuusasiantuntija, joka on toiminut Suomen sisäministeriössä ja osallistunut tiivistä EU-yhteistyöhön 1990-luvun lopusta lähtien, ja kehittänyt keskeisessä roolissa kansallisia ja EU-tason strategioita radikalisoitumisen ehkäisemiseksi.

Suomi laati ensimmäisen kansallisen toimenpideohjelman väkivaltaisen radikalisoitumisen ehkäisemiseksi vuonna 2011.

”Lähestymistapamme on ollut laaja ja osal-

LYHYESTI:

- Terrorismin torjunnassa keskeisintä on ennaltaehkäisy, jotta kaaoksen, turvattomuuden ja pelon syntyä voidaan estää.
- Koronapandemia lisäsi radikalisoitumista verkossa, kun yhä useampi altistui salaliittoteorioille sekä mis- ja disinformaatiolle.
- Ääriliikkeet hyödyntävät geopolittisiä kriisejä vahvistaakseen omia narratiivejaan ja rekrytoidakseen uusia kannattajia.
- Ääriliikkeiden ylikansallinen toiminta vaatii kansainvälistä yhteistyötä, esimerkiksi EU-tasolla.
- Kokonaisvaltainen resilienssi, kuten yksilöiden ja yhteisöjen voimavarojen vahvistaminen, toivon ylläpitäminen ja tulevaisuudenusko vähentävät alttiutta radikalisoitumiselle.

listava, mikä on saanut tunnustusta myös kansainvälisesti”, Mankkinen sanoo. Hänet kutsuttiin Euroopan komissioon rakentamaan EU-tason toimintaa, ja hänen johdollaan luotiin *EU Knowledge Hub for Preventing Radicalization*, joka korvaa aiemman *Radicalization Awareness Networkin (RAN)*.

Erityisesti terrorismin kohdalla ennaltaehkäisy on kriittistä, sillä sen tavoitteena on luoda kaaos-

ta, turvattomuutta ja pelkoa.

”Jos toimitaan vasta, kun homma on niin sanotusti jo reisillä, silloinhan ollaan jo myöhässä. Vaikka itse isku saataisiinkin torjuttua, se kaikki pelko on jo herännyt.”

Korona, Ukrainan sota ja Gazan kriisi ovat lisänneet kasvupohjaa radikalisoitumiselle

Koronapandemia muutti radikalisoitumisen dynamiikkaa merkittävästi.

”Ihmiset viettivät enemmän aikaa verkossa, mikä loi otollisen maaperän salaliittoteorioiden, mis- ja disinformaation leviämiseksi”, Mankkinen selittää. Ääriliikkeet hyödynsivät tilannetta rekrytoidakseen uusia kannattajia ja levittääkseen ideologioitaan.

Tämän päälle ovat tulleet vielä tekoälyn mukanaan tuomat haasteet: generoidut tekstit, äänet ja kuvat, joita voi olla äärimmäisen vaikeaa tunnistaa aidosta sisällöstä.

”Tämän lisäksi automatisoidut käännökset ja sisällöntuotanto helpottavat ääriajattelun leviämistä myös pienille kielialueille”, hän huomauttaa.

”Ihmiset ovat usein avuttomia tämän disinformaatiotulvan edessä, eikä pelkkä medialukutaito enää riitä.”

Mankkinen korostaa kritiikin lisäksi myös vastustuskykyä – taitoa reagoida kaikkeen vastaan tulevaan informaatioon pitää reagoida sekä erottaa luotettava sisältö ja instituutiot epäluotettavista ja pahantahtoisista.

”Kaikki, mistä on kuva netissä, ei todellakaan ole totta.”

Ukrainan sota ja Gazan kriisi ovat entisestään syventäneet olemassa olevia jännitteitä ja luo- neet uusia radikalisoitumisen polkuja.

”Geopoliittiset kriisit, kuten Ukrainan sota ja Gazan tilanne, toimivat polttoaineena radikaleille liikkeille. Ne pystyvät hyödyntämään näitä konflikteja omien narratiiviansa vahvistamiseen”, Mankkinen sanoo.

Ideologiat ovat hybridisoituneet, ja ne hyödyntävät entistä tehokkaammin kriisejä mutta myös ihmisten arkipäivän vastoinkäymisiä tavoitteenaan lisätä epäluottamusta yhteiskuntaa ja

instituutioita kohtaan.

”Esimerkiksi väkivaltainen äärioikeisto ja jihadistiset ryhmät voivat käyttää näitä tapahtumia perustellakseen toimintaansa ja rekrytoidakseen uusia jäseniä”, hän jatkaa.

”Ja online-ympäristön kautta sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden rajat hämärtyvät entisestään.”

Hämärtyneet rajat vaativat ylikansallista yhteistyötä

Koska ekstremistiset verkostot toimivat ylikansallisesti, kansallinen lähestymistapa ei riitä.

”Rikolliset ja ääriliikkeet etsivät aina aukkoja eri maiden lainsäädännöstä ja valvonnasta. Emme voi kuvitella Suomessa olevamme muusta maailmasta suojassa, ikään kuin panssariaidan takana”, Mankkinen korostaa.

Hän tuo esiin myös ulkomaiset verkostot ja valtiolliset toimijat, kuten yhdysvaltalaiset äärioikeistoryhmät ja Venäjän. ”Venäjä on tehnyt pitkään vaikuttamista, jossa se on etsinyt jokaisessa maassa sopivan väylän saada jalansija maan politiikkaan.”

”Ja verkostot löytävät kyllä myös kotimaisia radikalisoituneita toimijoita tuekseen, eivät kaikki ongelmat meille tule yksin ulkomailta”, Mankkinen muistuttaa.

Online-sisällön kohdalla Euroopan unioni on pyrkinyt tehostamaan yhteistyötä muun muassa *EU Internet Forum*in kautta.

”Vuodesta 2015 alkaen olemme tukeneet teknologiayrityksiä haitallisen sisällön poistamisessa ja lainsäädännön toimeenpanossa”, Mankkinen kertoo. ”Mutta meillä on edelleen haasteita niin sanotun *'legal but harmful'* -sisällön kanssa, joka vaikuttaa ihmisiin haitallisesti, vaikka se ei itsessään olisi laissa kiellettyä.”

Mankkinen peräänkuuluttaa myös parempaa ymmärrystä sananvapauden rajoista. ”Sananvapaus on tärkeä arvo, mutta siihen liittyy vastuullisuus.”

”Jos jokin ei ole sallittua offline-ympäristössä, ei sen pitäisi olla sallittua verkossakaan”, hän huomauttaa.

Resilienssillä toivoa tulevasta selviämiseen

Vaikka turvallisuusuhkista puhutaan paljon, Mankkinen korostaa toivon merkitystä yhteiskunnan resilienssin rakentamisessa. ”Resilienssi ei ole pelkästään varautumista pahimpaan, vaan myös yksilöiden ja yhteisöjen voimavarojen vahvistamista”, hän sanoo.

”Meidän on tuettava ihmisiä niin, että heillä on uskoa ja luottamusta tulevaisuuteen. Tämä on erityisen tärkeää nuorten kohdalla, joista osa kokee syrjäytymistä ja näköalattomuutta”, Mankkinen jatkaa. Hän viittaa sosioekonomiseen polarisaatioon, jossa suurella osalla menee paremmin, mutta on myös ryhmä nuoria, joilla menee entistä huonommin, ja jotka eivät enää luota yhteiskuntaan.

”Kun ihmisillä on uskoa tulevaisuuteen ja he kokevat yhteiskunnan oikeudenmukaiseksi, he ovat vähemmän alttiita radikalisoitumiselle. Siten olemme myös yhteiskuntana paljon vahvempia.”

Hän huomauttaa, että vaikka väkivallan määrä on pitkällä aikavälillä vähentynyt, median narratiivi usein korostaa uhkia ja pelkoa. ”Meidän tulisi keskittyä enemmän positiivisiin kehityskuluihin ja siihen, miten voimme yhdessä rakentaa turvallisempaa ja kestävämpää yhteiskuntaa”, Mankkinen ehdottaa.

”Ja emme me enää keskittyä luomaan epätoivoa ja pelkoa jo pienistäkin asioista. Meillä kun on niitä isojakin asioita.”

SAMUEL TAMMEKANN

Artikkelisarja on toteutettu Valtioneuvoston kanslian Eurooppa-tiedotustuella hankkeelle ”Euroopan sisäinen turvallisuus Ukrainan sodan mainin-geissa”.

ÄÄRIRYHMÄT NYT

VÄKIVALTAINEN ÄÄRIOIKEISTO

”Väkivaltainen äärioikeisto on merkittävä uhka monessa Euroopan maassa, mukaan lukien Pohjoismaat, Saksa ja Ranska”, Mankkinen toteaa. Nämä ryhmät hyödyntävät nationalistisia tunteita ja maahanmuuttovastaisuutta edistääkseen agendaansa. ”Heillä on usein yhteyksiä kansainvälisiin verkostoihin, mikä tekee toiminnasta entistä vaikeammin hallittavaa.”

JIHADISTINEN TERRORISMI

”Vaikka ISIS on menettänyt alueellista valtaansa, jihadistinen terrorismi on edelleen uhka Euroopassa, erityisesti Ranskassa, Belgiassa ja Hollannissa”, Mankkinen sanoo. Radikalisoituminen tapahtuu yhä useammin verkossa, ja yksinäiset toimijat voivat inspiroitua kaukaisista konflikteista.

UUDET HYBRIDI-IDEOLOGIAT

”Koronapandemia synnytti uudenlaisia liikkeitä, joita kutsumme ’anti-government, anti-system, anti-institutional’ -ideologioiksi”, Mankkinen kertoo. Nämä ryhmät ovat ensisijaisesti demokratian vastaisia ja perustuvat vahvasti salaliittoteorioihin. ”He käyttävät hyväkseen epäluottamusta instituutioita kohtaan ja pyrkivät horjuttamaan yhteiskunnan perusrakenteita.”

VÄKIVALTAINEN ÄÄRIVASEMMISTO JA ANARKISTIT

”Erityisesti Etelä-Euroopassa väkivaltainen ääri-vasemmisto ja anarkistiset ryhmät ovat edelleen aktiivisia”, Mankkinen huomauttaa. Vaikka heidän toimintansa on usein paikallista, heillä on yhteyksiä myös kansainvälisiin verkostoihin.

SaferGlobe on vuonna 2010 perustettu riippumaton suomalainen ajatushautomo, joka tuottaa tietoa ja kehittää työvälineitä kestävän rauhan ja turvallisuuden edistämiseksi.

Lue lisää: saferglobe.fi

SAFERGLOBE

